

П. С. Синегуб,
аспірант, Донецький національний університет імені Василя Стуса, м. Вінниця
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2034-2852>

DOI: 10.32702/2306-6814.2023.5.99

ІДЕНТИФІКАЦІЯ ТА МОДЕЛІ ОЦІНКИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО КАПІТАЛУ БІЗНЕС-СПІЛЬНОТ В ЕКОНОМІЦІ ЗНАНЬ

P. Syniehub,
Postgraduate student, Vasyl' Stus Donetsk National University, Vinnytsia

IDENTIFICATION AND MODELS FOR ASSESSING THE INTELLECTUAL CAPITAL OF BUSINESS COMMUNITIES IN THE KNOWLEDGE ECONOMY

Ключовим елементом інтелектуального капіталу, який здебільшого створює додану вартість в економіці знань, є людський капітал, який залишається поза кількісними оцінками, знижуючи значущість пропозицій щодо підвищення якості інтелектуального капіталу на всіх рівнях економіки. Аналіз розглянутих моделей оцінювання інтелектуального капіталу показав, що існують проблеми з ідентифікацією якісних показників та їх переведення у кількісні. Тому для ідентифікації інтелектуального капіталу доцільно використовувати сучасні диджитал технології, які дозволяють одночасно оперувати кількісною та якісною інформацією. Порівняльний аналіз використовуваних методів дає змогу стверджувати, що оцінка та вимірювання інтелектуального капіталу так чи інакше зводиться до оцінки та вимірювання нематеріальних активів компанії. Даний підхід при оцінці інтелектуального капіталу не може бути верифікований, і реалізується на та-кому принципі, що темпи зростання виручки від реалізації продукції або прибутку повинні випереджати темпи зростання нематеріальних активів. Такий підхід можливо використовувати для оцінювання рівня інтелектуального капіталу учасників бізнес-спільнот на основі інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, передусім технологій колективної пам'яті та технологій управління знаннями компанії, бізнес-спільноти, який базується на принципі — навчання через усе життя. Визначено, що сукупність об'єктів, які включаються до складу інтелектуального капіталу (нематеріальні активи), виступають лише потенційним ресурсом виробництва і перетворюються на капітал тільки в процесі їх включення у виробництво. Нематеріальні активи є потенційними інтелектуальними ресурсами, але не інтелектуальним капіталом. Однак категорія "актив" має чіткий інституційно-правовий зміст. Для того щоб забезпечити категоріальну визначеність цих термінів доцільно, вживати інший термін — "надбання". У рамках цього підходу інтелектуальний капітал компанії ідентифікують як вартість сукупності матеріальних надбань, тобто активів на кшталт патентів, торговельних марок, операційних технологій і комп'ютерних програм (структурний капітал) і невлених надбань — знання, технічні навички, компетентність і ділові можливості співробітників (людський капітал). Цим зумовлена більш адекватна категоріальна визначеність "надбань" порівняно з "активами". Таким чином, вартісні елементи інтелектуального капіталу агрегуються удві групи: "людські надбання" та "інституціоналізовані надбання". Людські надбання є вартісною характеристикою індивідуальних і колективних знань співробітників компанії, їхніх компетенцій, управлінських навичок. Інституціоналізовані надбання забезпечують успішне функціонування основного виробництва на основі патентів, ліцензій, брендів. Встановлено, що процеси дигіталізації суспільного розвитку значно впливають і на оцінку інтелектуального капіталу та визначені його складових.

The key element of intellectual capital that mostly creates added value in the knowledge economy is human capital, which remains unquantified, reducing the relevance of proposals to improve the quality of intellectual capital at all levels of the economy. Analysis of the considered models of intellectual capital assessment showed that there are problems with identifying qualitative indicators and their conversion into quantitative ones. Therefore, for the identification of intellectual capital, it is advisable to use modern digital technologies that allow simultaneous operation of quantitative and qualitative information. A comparative analysis of the used methods makes it possible to assert that the assessment and measurement of intellectual capital is, in one way or another, reduced to the assessment and measurement of the company's intangible assets. This approach to the assessment of intellectual capital cannot be verified, and is implemented on the basis that the rate of growth of revenue from the sale of products or profit must be ahead of the rate of growth of intangible assets. This approach can be used to assess the level of intellectual capital of members of business communities based on innovative information and communication technologies, primarily collective memory technologies and knowledge management technology of the company, business community, which is based on the principle of lifelong learning. It was determined that the set of objects that are included in the composition of intellectual capital (intangible assets) are only a potential resource of production and turn into capital only in the process of their inclusion in production. Intangible assets are potential intellectual resources, but not intellectual capital. However, the category "asset" has a clear institutional and legal meaning. In order to ensure the categorical definition of these terms, it is advisable to use another term — "property". In this approach, a company's intellectual capital is identified as the value of a combination of tangible assets, i.e. assets such as patents, trademarks, operating technologies and computer programs (structural capital) and intangible assets — knowledge, technical skills, competence and business capabilities of employees (human capital). This is due to a more adequate categorical definition of "property" compared to "assets". Thus, the valuable elements of intellectual capital are aggregated into two groups: "human assets" and "institutionalized assets". Human assets are a valuable characteristic of the individual and collective knowledge of the company's employees, their competencies, and management skills. Institutionalized assets ensure the successful functioning of the main production based on patents, licenses, and brands. It was established that the processes of digitalization of social development significantly affect the assessment of intellectual capital and its components are determined.

Ключові слова: економіка, інтелектуальний капітал, бізнес-спільнота, класифікація взаємозв'язків інтелектуального капіталу.

Key words: economy, intellectual capital, business community, classification of relationships of intellectual capital.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Аналіз процесів інституціоналізації інтелектуального капіталу в умовах становлення економіки знань (когнітивні знання) показує, що лише знанняємні технології забезпечують у сучасних умовах конкурентоспроможність продукції, компанії, регіону та країни в цілому. Тому потенціал подальшого розвитку економіки на всіх рівнях: мікро-, мезо-і макро-, формують ключові фактори виробництва в економіці знань, тобто самі знання, які трансформуються в інновації специфічним чинником — інтелектуальним капіталом. Це означає, що найважливішою умовою розвитку національної економіки України, особливо в умовах війни (повномасштабної фази з 24.02.2022 р.), є формування ефективних стимулюючих інструментів розвитку інтелектуального капіталу на всіх рівнях — мікро- (система розвитку людського та інституціоналізованого капіталу компанії, бізнес-спільноти), мезо- (напрямки розвитку інтелектуального капіталу регіону через створення інноваційної

інфраструктури, модернізацію регіональної системи освіти та підвищення кваліфікації) та макро- (механізм розвитку науки і національної системи освіти в цілому). Однак необхідною передумовою розробки стимулюючих інструментів розвитку інтелектуального капіталу, що забезпечує підвищення його якості з метою розвитку національної економіки на всіх рівнях, виступає адекватна оцінка накопиченого інтелектуального капіталу в рамках того чи іншого господарюючого суб'єкта або групи суб'єктів які розглядаються нами в рамках діяльності бізнес-спільнот.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Проблемам розвитку інтелектуального і людського капіталу присвячені наукові праці таких світових вчених, як: Т. Шульц, Г. Беккер, Дж. Мінцер, Л. Туроу, А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс, які аналізували економічне значення робочої сили, розглядали творчі здібності людей

їх розвиток як основне джерело багатства країни. До послідовників розробки теорії людського капіталу також можна віднести таких вчених, як Дж. Кендрік, М. Блауг, А. Едмонсон, К. Ерроу, Й.А. Шумпетер та інші. Поряд з цими вченими проблемами вивчення і вимірювання інтелектуального капіталу займалися Ф. Кене, М. Полані, П. Ромер, К. Шеннон, Р.М. Солоу, М. Калецькі, П. Саліван, Сен-Онж Хубер, Т. Стюарт, Карл-Ерік Свейбі, Девід Дж. Тіс, Х. Ітамі та інші. Серед розробників теорії людського капіталу в Україні можна відзначити таких вчених-економістів, як В. Геєць, А. Чухно, О. Літвінов, А. Колот, О. Грішнова, А. Василик, А. Кендюхов, О. Собко, Г. Уманців, О. Бутнік-Сіверський, А. Красовська, І. Клименко, О. Тарануха, О. Журавель та інші.

Однак, незважаючи на таку кількість вітчизняних та зарубіжних наукових праць, присвячених питанням інтелектуального капіталу, більшість з них описує лише базисні питання даної теорії. При цьому практично відсутні розробки комплексного характеру, які розкривають проблематику інтелектуального капіталу в бізнес-спільнотах, і які були б застосовані в найсучасніших умовах дигіталізації економіки, в умовах розвитку штучного інтелекту.

МЕТА СТАТТІ

Мета наукової статті полягає у поглибленні теоретичних засад, удосконаленні методичних положень до ідентифікації складових інтелектуального капіталу бізнес-спільнот в економіці знань в умовах дигіталізації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Підвищення рівня конкурентоспроможності бізнес-спільноти в сучасних умовах передбачає розроблення конкурентної стратегії, націленої на оптимізацію відповідності між внутрішніми ресурсами та зовнішнім середовищем, що забезпечує набуття найкращих можливостей безпосередньо за їх появи. Це вимагає об'єктивної оцінки наявних ресурсів, що дає змогу визначити як механізми їхнього ефективного використання, так і напрями їхнього подальшого розвитку. Частина накопичених ресурсів компанії інституціоналізується в її балансі у якості активів фізичного (матеріального), нематеріального і фінансового характеру. Деякі нематеріальні активи, що включаються до інституціонализованого капіталу як складову інтелектуального капіталу підприємства, також відображаються на балансі, наприклад, патенти або товарні знаки. Однак для багатьох компаній, що працюють у наукомістких галузях, найважливішим активом, який вони мають і який не відображається в балансі, є друга складова інтелектуального капіталу — людський капітал. Тому адекватна оцінка всіх компонентів інтелектуального капіталу як домінантного фактора виробництва в економіці знань є запорукою підвищення ефективності функціонування господарюючого суб'єкта, основою формування конкурентної стратегії його поведінки на ринку, а також визначення об'єктів інвестування всередині самої компанії.

Класичні фінансові показники відображають тільки ті компоненти в процесі виробництва, які пов'язані з традиційними інвестиціями в матеріальні активи (устатку-

вання, запаси тощо) або нематеріальні — купівля патентів, ліцензій, товарних знаків. Але при цьому такий ключовий елемент інтелектуального капіталу, який здебільшого створює додану вартість в економіці знань, як людський капітал, залишається поза кількісними оцінками, знижуючи значущість пропозицій щодо підвищення якості інтелектуального капіталу на всіх рівнях економіки, зокрема на мезорівні, коли інвестиції, наприклад, в інфраструктуру регіону, не забезпечуються відповідними змінами його інституціонального середовища.

Коли знання стає загальнодоступним ресурсом, воно втрачає здатність створювати інновації та нову додану вартість продуктів, але в нього з'являється здатність піднімати рівень життя всіх членів суспільства. З огляду на це формування економіки знань сприяє не тільки зростанню інтелектуального капіталу, що агрегує інституціоналізований і людський капітал, а й загальному підвищенню добробуту населення внаслідок усупільнення знання як мериторного блага. Проте інтелектуальний капітал — це насамперед ресурс конкурентної переваги компанії на відповідному ринку.

Згідно з П. Страсманом, приріст інтелектуального капіталу компанії (може бути застосовано і до бізнес-спільнот) — це залишок після розподілу доходу між споживачами, працівниками, кредиторами або акціонерами, державою і розміщенням абсолютного доходу [1]. Підтверджують таку оцінку також К.-Е. Свейбі [2] і Т. Стюарт [3]. У США широко використовується інструментарій, запропонований Р. Капланом і Д. Нортонем [4], у якому поєднуються фінансові та нефінансові показники, передусім внутрішні бізнес-процеси, навчання і зростання, а також показники зміни клієнтської бази та лояльності споживачів.

Водночас з економіко-теоретичної точки зору актуальними є дослідження такого аспекту інтелектуального капіталу, як його здатність до створення доданої вартості. Якщо в бухгалтерському обліку інвестиції у фізичний капітал (основні засоби) є одними з основних активів компанії, що відображаються в балансі підприємства; інвестиції ж в інтелектуальний капітал, навпаки, зазвичай записуються як поточні витрати у звіті про прибутки та збитки. Але за такого обліку й оцінки виникає суттєва проблема: практично неможливо визначити й відстежити, які витрати належать саме до інвестицій в інтелектуальний капітал, а які — до інших статей витрат компанії. Методика вимірювання величини інтелектуального капіталу тільки на основі даних бухгалтерського обліку має такі особливості: буде ґрунтуватися на даних офіційної фінансової звітності; може легко використовуватися зовнішніми інвесторами (зокрема, і під час операцій злиття та поглинання); може дати можливість простежити зміну вартості структурного капіталу за роками; дає оцінку інтелектуального капіталу у грошовому вираженні. У зв'язку з цим виникла необхідність виміряти інтелектуальний капітал, ґрунтуючись на інших, сучасних підходах.

Зіставлення теоретичних моделей, що описують економічну природу нових вартостей, які створює інтелектуальний капітал, та інтелектуальних чинників, дає змогу виявити їхні структурні зв'язки (табл. 1).

Із табл. 1 видно, що уречевлені та неформалізовані знання як ресурс економіки знань відображаються в

Таблиця 1. Інтелектуальні фактори, форми їхньої реалізації та генеровані ними вартості

Форми вартостей		Управлінські та технологічні рішення		Інтелектуальні фактори
Елемент	Вид	Результат	Вид	Форма
Інноваційні результати	Інноваційні	Соціальний: приріст знань, охорона здоров'я і довкілля, освіта. Технологічний: технології, речовини, техніка. Економічний: продуктивність, предмети і засоби праці, галузі виробництва, товари і послуги.	Корпоративні знання. Структурні та ринкові активи й авуари.	Загальнонаукові знання. Технологічні знання. Know-how бази даних. Програми для ЕОМ. Інформаційні технології.
Інтелектуальна компонента прибутку	Інноваційні. Виробничі довгострокові. Виробничі. Оперативні. Трансакційні.	Маркетинговий: товар, ціна, реклама, канали та ринки збуту. Технологічний: технології, засоби виробництва. Оптимізація постійних витрат. Мінімізація альтернативних витрат. Оптимізація змінних витрат обсягів виробництва. Максимізація ефективності використання ресурсів. Зниження трансакційних витрат обігу.	Корпоративні знання. Структурні ринкові активи та авуари. Структурні активи. Ринкові активи та авуари.	Загальнонаукові знання. Технологічні знання. Know-how бази даних. Програми для ЕОМ. Інформаційні технології. Економічні знання. Математичні знання. Бази даних.
Адміністративна рента ІК	Лобіювання.	Отримання ренти.	Людські та ринкові авуари	Особисті зв'язки. Компетенція. Know-how.
Маржа	Спекуляції на біржах і перепродажі.	Маржа.	Ринкові активи та авуари. Структурні активи.	Фінансові активи. Know-how. Компетенція. Інформаційні технології.
Приріст ринкової вартості фірми	Капіталізація активів ІК.	Ринкова вартість фірми.	Корпоративні знання. Ринкові структурні активи.	Економічні знання. Ринкові та структурні активи.
Потенціал конкурентоздатності	Стратегічні	Оптимальні стратегії виробництва і реалізації продукції.	Корпоративні знання. Структурні активи.	Загальнонаукові та економічні знання. Бази даних. Програми для ЕОМ.

Джерело: розроблено автором на основі [5].

досягненнях господарюючого суб'єкта і забезпечують створення доданої вартості вироблених товарів і послуг, підтверджуючи гіпотезу про інтелектуальний капітал як домінуючий фактор виробництва в економіці знань.

Для оцінювання економічної ефективності впроваджуваних технологій широко застосовують традиційний показник прибутку від вкладень (Return of investment (ROI) [6]). Однак він не дає змоги оцінити ефективність використання людського капіталу. П. Страсман [1] на основі використання масштабної статистичної бази довів відсутність прямої кореляції між розміром інвестицій в інформаційні технології та економічним зростанням і прибутковістю компанії. Порівняльний аналіз використовуваних методів дає змогу стверджувати, що оцінка та вимірювання інтелектуального капіталу так чи інакше зводиться до оцінки та вимірювання нематеріальних активів компанії.

Придбання нематеріальних активів має на меті отримання економічного ефекту від їх використання при виробництві продукції, виконанні робіт, наданні послуг. Кінцевий ефект від використання ліцензій, "ноу-хау" та інших нематеріальних активів виражається в загальних результатах основної та комерційної діяльності підприємства: зростанні обсягу продажів продукції на основі підвищення її якості та відповідної надбавки в ціні товару, конкурентоспроможності продукції та розширенні

ринку збуту; економії поточних витрат шляхом скорочення тривалості виробничого (життєвого) циклу, зниження норм витрат матеріальних і трудових ресурсів на виробництво та збут продукції; в остаточному підсумку, — у збільшенні прибутку. Виходячи з цього, для компаній і бізнес-спільнот, під час оцінювання ефективності використання матеріальних активів також слід виходити із "золотого правила економіки підприємства": темпи зростання виручки від реалізації продукції або прибутку мають випереджати темпи зростання нематеріальних активів.

Тому основним стимулювальним інструментом розвитку інтелектуального капіталу в умовах високого ступеня інформатизації виробництва виступає використання інноваційних інформаційно-комунікаційних технологій, насамперед технології колективної пам'яті, що передбачає формування баз даних для збереження знань компаній в електронному середовищі. Це дає змогу персоналу компанії використовувати знання кожного співробітника багаторазово, навіть якщо працівник уже звільнився, а також реалізовувати їх як комерційний продукт.

Досить інноваційною для українських компаній і бізнес-спільнот є технологія управління знаннями та компетенціями персоналу. Ця технологія, як правило, є частиною інформаційної системи (процеси дигіталі-

зації) управління знаннями і дає змогу скласти "робочий портрет" співробітника для добору учасників проекту за заданими вимогами. До "портрета" співробітника входять не тільки показники його людського капіталу (рівень освіти, програми підвищення кваліфікації), більш важливим є перелік проєктів, у яких він задіяний або був задіяний, перелік документів (і самі документи), які він розробляв, його поточні функції та зони відповідальності. Маючи таку повну картину про рівень людського капіталу співробітника, менеджера не важко буде швидко ухвалити рішення щодо складу робочої групи для розроблення та реалізації того чи іншого проєкту.

Наступною технологією управління знаннями компанії, бізнес-спільноти, є навчання через усе життя, що забезпечує конкурентні переваги як індивідуумів, так і фірм. Для індивідуумів ця технологія забезпечує постійне підвищення якості людського капіталу через вдосконалення знань, адаптацію до викликів часу та затребуваність ринком праці. Для компаній, бізнес-спільнот — це інструмент розвитку корпоративних знань за заданою траєкторією, тобто навчання співробітників, щоб вони отримували та розвивали знання, необхідні компанії для досягнення бізнес-цілей.

Проведений аналіз структурно-функціональних параметрів інтелектуального капіталу, а також контент-аналіз публікацій у галузі управління знаннями та інтелектуальними ресурсами загалом свідчить про те, що первісним об'єктом досліджень учених-економістів був людський капітал [7]. Більш сучасною узагальнюючою категорією "інтелектуальний капітал", як показано вище, найчастіше позначають нематеріальні активи. Для оцінювання місця і ролі інтелектуального капіталу в сучасній економіці необхідне детальне вивчення структури знань компаній (учасників бізнес-спільноти) і методів їхнього використання, що також забезпечує реальне оцінювання її сформованого і стратегічного потенціалу. Хоча нині він оцінюється величиною її матеріальних активів, але формування економіки знань ставить завдання розроблення інструментарію, що забезпечує пошук нового знання, його поєднання з накопиченим компанією запасом і ефективну трансформацію цих знань в інновації.

Перші спроби включення оцінки ролі знання в бізнесі та визначення його місця в системі управління компанією були зроблені в рамках постмарксистської школи тейлоризму (згодом — фордизму), родоначальником якої був Ф. Тейлор [8]. До структури розробленої ним системи наукового управління він включив формалізований досвід і навички робітників як об'єктивне знання. Ч. Барнард виявив значення "поведінкового знання" у процесах управління [9]. П. Друкер, запровадивши термін "робочі знання", показав, що в "суспільстві знань" базисним економічним ресурсом вже є знання, а не капітал, природні ресурси чи робоча сила [10]. П. Друкер зазначав, що "...знання стало ключовим економічним ресурсом, домінантою — і, можливо, навіть єдиним джерелом конкурентної переваги" [10]. З огляду на це, якщо зростання продуктивності в процесі індустріалізації процесів ручної праці було пріоритетною проблемою ХХ століття, то підвищення продуктивності

на основі знань стає найважливішим завданням ХХІ століття поряд із упровадженням інновацій. Наголошуючи на значущості інтелектуального капіталу, А. Маршалл [11] підкреслює, що капітал компанії становлять тепер здебільшого знання.

Можна дійти висновку, що сукупність об'єктів, що включаються до складу інтелектуального капіталу, визначають як нематеріальні активи, які, виступаючи лише потенційним ресурсом виробництва, перетворюються на капітал лише в процесі їх включення у виробництво. Так, невикористовувані нематеріальні активи, такі як програмні продукти, патенти, є потенційними інтелектуальними ресурсами, але не інтелектуальним капіталом. Однак категорія "актив" має чіткий інституційно-правовий зміст і певну економічну специфіку, а ключовий ресурс сучасної компанії — знання ще не інституціоналізований. Для того щоб забезпечити категоріальну визначеність цих термінів доцільно, вживати інший термін — "надбання", що поділяється на різні види. Надбання — це матеріальні та нематеріальні ресурси виробництва, які не обов'язково володіють ліквідністю і є об'єктами власності, зокрема активи, які зазначені у бухгалтерському балансі та відображають в грошовому вираженні всі належні компанії матеріальні та нематеріальні цінності. У рамках цього підходу інтелектуальний капітал компанії ідентифікують як вартість сукупності матеріальних надбань, тобто активів на кшталт патентів, торговельних марок, операційних технологій і комп'ютерних програм (структурний капітал) і невланих надбань — знань, технічних навичок, компетентностей і ділових можливостей співробітників (людський капітал). Цим зумовлена більш адекватна категоріальна визначеність "надбань" порівняно з "активами". Дійсно, категорія "надбання" є більш загальною, оскільки включає матеріальні, нематеріальні та, найголовніше, — людські знання.

Таким чином, вартісні елементи інтелектуального капіталу агрегуються у дві групи: людські надбання та інституціоналізовані надбання. Людські надбання є вартісною характеристикою індивідуальних і колективних знань співробітників компанії, їхніх компетенцій, управлінських навичок, які відображаються у ціні бізнесу у вигляді різниці між вартістю бізнесу і вартістю реальних (матеріальних і нематеріальних) активів. Інституціоналізовані надбання забезпечують успішне функціонування основного виробництва на основі патентів, ліцензій, брендів. Низка вчених [12, 13, 14] виокремлюють також ринкові надбання — марки товарів, контракти та угоди, купівельна прихильність і ділове співробітництво, портфель замовлень, відносини з фінансовими колами. Ця частина надбань як узагальненої ресурсної характеристики інтелектуального капіталу агрегує зовнішні для компанії взаємозв'язки й адекватно описується категорією "соціальний капітал" [15].

Знання як ключовий ресурс господарюючих суб'єктів економіки [16, 17] знань можуть уречевитись у різних складових надбань компанії, при цьому отримуючи відображення як у бухгалтерському балансі, так і в правах власності, а можуть і не бути уречевленими. З іншого боку, аналіз категорій "знань", "інтелектуальний капітал" та категорій "надбання" та дигіталізація дає змогу вибудувати такий ланцюжок міжкатегоріальних

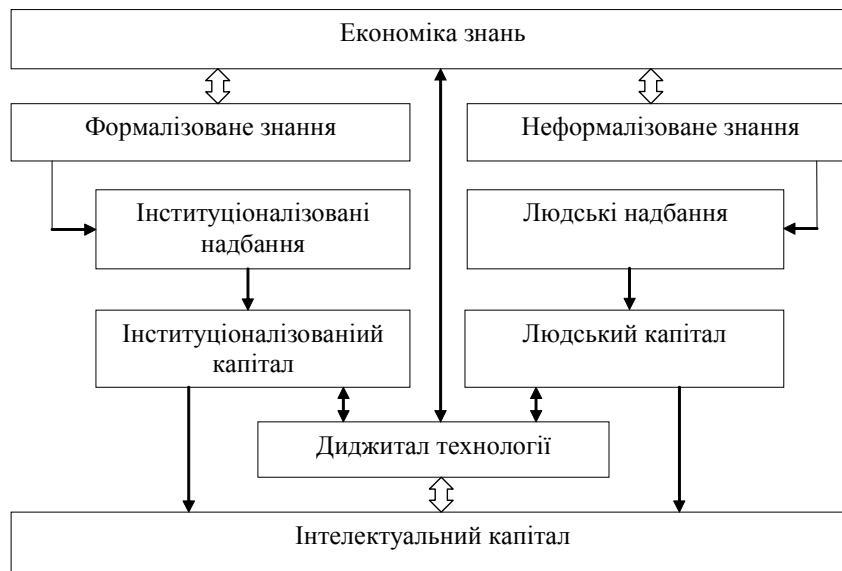

Рис. 1. Міжкатегоріальні взаємозв'язки інтелектуального капіталу

Джерело: розроблено автором.

зв'язків інтелектуального капіталу, що забезпечує конкурентну перевагу бізнесу — рис. 1.

Як показано на рис. 1, структуризація знань визначає змістовні характеристики інтелектуального капіталу. В абстрактно-філософському трактуванні знання визначається як перевірений суспільно-історичною практикою і засвідчений логікою результат процесу пізнання дійсності, адекватне її відображення у свідомості людини у вигляді уявлень, понять, суджень, теорій [18].

ВИСНОВКИ З ПРОВЕДЕНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Особливе місце економічного знання в інтелектуальних ресурсах компанії визначається тим, що, на відміну від загальнонаукових, вони охоплюють, з одного боку, доволі вузький діапазон (наприклад, система управління, бухгалтерія, планування тощо), а з іншого — діяльність людини як економічного агента, і з цієї причини вони охоплюють ширшу сферу, ніж технологічні та галузеві знання. Згруповані за конкретними ознаками наукові та технологічні знання на цифрових, електронних носіях утворюють тематичні бази знань (електронні бібліотеки). Що сприяє подальшому розвитку диджитал технологій.

Проведений аналіз дає змогу виокремити найефективніші стимулюючі інструменти розвитку інтелектуального капіталу компаній, бізнес-спільнот:

1. Щодо людського капіталу: крім стандартних заходів підвищення ефективності людського потенціалу (збереження здоров'я, підвищення кваліфікації тощо), доцільно впроваджувати технології, які дають змогу працівникам вільно реалізовувати свої ідеї, що якраз і може забезпечити середовище діяльності бізнес-спільнот.

2. У рамках інституціоналізованого капіталу — найважливішою складовою розвитку цієї складової частини інтелектуального капіталу виступають інструменти цифровізації (дигіталізації), що може забезпечити конкурентну перевагу компаніям та учасникам бізнес-спільноти.

2. Щодо управління соціальним капіталом (або клієнтським) — як інструмент виокремлюється визначення стратегічних підходів у взаємодії компаній та учасників бізнес-спільноти в інформаційному полі (засоби масової інформації, соціальні мережі тощо).

Таким чином, впровадження перелічених вище пропозицій, дасть змогу досягти стратегічних цілей формування ефективного інституціонального середовища компанії (бізнес-спільноти), сприяє розвитку інтелектуального капіталу і, головне, його розширеному відтворенню в умовах становлення економіки знань і форматорних умовах, таких як війна.

Література:

1. Strassman, P. What Is the Knowledge Economy? The Knowledge Economy. Ernst & Young. 2006.
2. Sveiby, K.-E. Den osynliga balansräkningen ("The Invisible Balance Sheet"), Affarsvarlden-Ledarskap. 1990.
3. Stewart, T. A. Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations. New York: Currency/Doubleday. 1997.
4. Kaplan, R.S. and Norton, D.P. Alignment: Using the Balanced Scorecard to Create Corporate Synergies. HBS Press, Boston. 2006.
5. Nonaka, I., Teece D. Managing Industrial Knowledge: Creation, Transfer and Utilization. Sage Publications, Hardback. 2001.
6. Camisa, V., Gilardi, F., Di Brino, E., Santoro, A., Vinci, MR., Sannino, S., Bianchi, N., Mesoletta, V., Macina, N., Focarelli, M., Brugaletta, R., Raponi, M., Ferri, L., Cicchetti, A., Magnavita, N., Zaffina, S. Return on Investment (ROI) and Development of a Workplace Disability Management Program in a Hospital — A Pilot Evaluation Study. International Journal of Environmental Research and Public Health. 2020. Vol. 17 (21), 8084, Pp. 1—16.
7. Schultz T. W. Investment in Human Capital. The American Economic Review. 1961. Vol. 1(2).
8. Taylor, Frederick Winslow The Principles of Scientific Management. New York, USA and London, UK: Harper & Brothers. 1911.

9. Barnard, Chester I. The Functions of the Executive (Thirtieth Anniversary ed.). Cambridge, MA: Harvard University Press. 1968.

10. Drucker, P. F. Post-Capitalist Society. N. Y.: Harper-Collins Publishers. 1995.

11. Marshall A. Money, credit and commerce. Prometheus Books. 2003.

12. Easterby-Smith, M. and Lyles, M. A. Introduction: Watersheds of Organizational Learning and Knowledge Management (in M. Easterby-Smith and M. A. Lyles (eds) The Blackwell Handbook on Organizational Learning and Knowledge Management), Malden, MA: Blackwell. 2003.

13. Cohen, M. D. and Sproull, L. S. Organizational Learning. Thousand Oaks, CA: Sage. 1996.

14. Spender, J.-C. Data, Meaning and Practice: How the Knowledge-Based View Can Clarify Technology's Relationship With Organizations. International Journal of Technology Management. 2007. Vol. 38 (1/2), Pp. 178—196.

15. Синегуб П. С. Концепції створення та призначення бізнес-спільнот в економічному просторі. Економіка та суспільство. 2022. № 35. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1089>

16. Козловський С. В., Синегуб П. С. Парадигма управління інтелектуальним капіталом в умовах дигіталізації сучасної економіки. Економіка та держава. 2022. № 2. С. 85—93. URL: <http://dx.doi.org/10.32702/2306-6806.2022.2.85>

17. Козловський С. В., Синегуб П. С. Когнитивна оцінка інтелектуального капіталу економічних систем в економіці знань. Економіка та держава. 2022. № 8. С. 48—55. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2022.8.48>

18. Синегуб П. С. Бізнес-спільнота як економічна система та драйвер економічного розвитку. Інвестиції: практика та досвід. 2022. № 15-16. С. 73—80. URL: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2022.15-16.73>

References:

1. Strassman, P. (2006), What Is the Knowledge Economy? The Knowledge Economy, Ernst & Young, London, UK.

2. Sveiby, K.-E. (1990), Den osynliga balansräkningen ("The Invisible Balance Sheet"), Affarsvarlden-Ledarskap, Stockholm, Sweden.

3. Stewart, T. A. (1997), Intellectual Capital: The New Wealth of Organizations, Currency/Doubleday, New York, USA.

4. Kaplan, R.S. and Norton, D.P. (2006), Alignment: Using the Balanced Scorecard to Create Corporate Synergies, HBS Press, Boston, USA.

5. Ikujiro Nonaka and David Teece (2001), "Managing Industrial Knowledge: Creation, Transfer and Utilization", Sage Publications, Thousand Oaks, USA.

6. Camisa, V., Gilardi, F., Di Brino, E., Santoro, A., Vinci, MR., Sannino, S., Bianchi, N., Mesolella, V., Macina, N., Focarelli, M., Brugaletta, R., Raponi, M., Ferri, L., Cicchetti, A., Magnavita, N., Zaffina, S. (2020), "Return on Investment (ROI) and Development of a Workplace Disability Management Program in a Hospital — A Pilot Evaluation Study", International Journal of Environmental Research and Public Health, vol. 17 (21), 8084, pp. 1—16.

7. Schultz T. W. (1961), "Investment in Human Capital", The American Economic Review, vol. 1 (2).

8. Taylor, Frederick Winslow (1911), The Principles of Scientific Management, Harper & Brothers, New York, USA and London, UK.

9. Barnard, Chester I. (1968), The Functions of the Executive, Thirtieth Anniversary ed., Harvard University Press, Cambridge, MA.

10. Drucker, P. F. (1995), Post-Capitalist Society, Harper-Collins Publishers, N. Y., USA.

11. Marshall A. (2003), Money, credit and commerce, Prometheus Books, Amherst, USA.

12. Easterby-Smith, M. and Lyles, M. A. (2003), "Introduction: Watersheds of Organizational Learning and Knowledge Management", The Blackwell Handbook on Organizational Learning and Knowledge Management, Malden, Blackwell, USA.

13. Cohen, M. D. and Sproull, L. S. (1996). Organizational Learning, Sage, Thousand Oaks, CA, USA.

14. Spender, J.-C. (2007), "Data, Meaning and Practice: How the Knowledge-Based View Can Clarify Technology's Relationship With Organizations", International Journal of Technology Management, vol. 38 (1/2), pp. 178—196.

15. Syniehub, P. (2022), "Concepts of creation and purpose of business communities in the economic space", Economy and society, vol. 35, available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1089> (Accessed 25 Jan 2023).

16. Kozlovskiy, S. and Syniehub, P. (2022), "The paradigm of intellectual capital management in the conditions of digitalization of the modern economy", Ekonomika ta derzhava, vol. 2, pp. 85—93.

17. Kozlovskiy, S. and Syniehub, P. (2022), "Cognitive assessment of intellectual capital of economic systems in the knowledge economy", Ekonomika ta derzhava, vol. 8, pp. 48—55.

18. Syniehub, P. (2022), "Business community as an economic system and a driver of economic development", Investicii: praktika ta dosvid, vol. 15—16. pp. 73—80.

Стаття надійшла до редакції 13.02.2023 р.

www.economy.nayka.com.ua

Електронне фахове видання

Ефективна
ЕКОНОМІКА

Виходить 12 разів на рік

Журнал включено до переліку наукових фахових видань України з ЕКОНОМІЧНИХ НАУК (Категорія «Б»)

Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292

e-mail: economy_2008@ukr.net

тел.: (044) 223-26-28

(044) 458-10-73